

METOPERNE FRA PARTHENON OG MORITZ HARTMANN

AF DR. LOUIS EOBÉ

BLANDT Antiksamlingens allerældste og ypperste, mere i Udlandet end her hjemme kendte Seværdigheder maa regnes de to Marmorhoveder — Kentauren og Lapithen — fra Parthenon og som hører til det bedste, der er levnet af dets rige Billedkunst. Efter den nyeste Tids Forskninger har Hovederne hørt hjemme i fjerde Metope af den paa Parthenons Sydgavl anbragte Række af Relieffer nærmest Tempelgavlen, fremstillende Lapithernes Kamp med de vilde Kentaurer. Af denne Metoperække blev de femten i første Aarti af forrige Aarhundrede i deres stærkt mutilerede Tilstand ført til England af Lord Elgin og udgør nu en Del af den verdensberømte Samling af de saakaldte Elgins marbles i British Museum.

Om Hovedernes Proveniens giver det ældste, 1690 forfattede Inventar over det kongelige Kunstkammer, hvorfra de er kommen til Antiksamlingen, følgende korte Oplysning: »To Hoveder af Marmor, som haver staaet i Diana Tempel til Epheso, fremskicket af Capitain Hartmand fra Athenen 1688.«

Det var først den bekendte Kunstkenner F. Rumohr, der i 1825 ved et Besøg i Kunstkabinettet fik Øje for Fragmenternes Skønhed og kunstnerisk-historiske Værd, som han slog til Lyd for i det af ham udgivne tyske Kunstblad. Fem Aar senere skænkede Brøndsted dem en udførlig Omtale i sit Pragtwerk »Reisen in Griechenland«, hvorefter andet Bind med Undertitlen Parthenon indeholder en særlig, større illustreret Afhandling med Titlen: Zwei Bruchstücke vom Parthenon im Königl. Museum zu Kopenhagen, og paavisar, at Hovederne ikke stammer fra Ephesos, men fra Parthenon. Han fremhæver den uovertræffelig rene og skønne Stil, Udtrykket og Marmorets Behandling. Meget udførligt omhandler han Spørgsmaalet om, hvem den Kaptajn Hartmann kunde være, der havde bragt Metoperne til Danmark, men beklager, efter at have raadspurgt Datidens mest fremragende Historikere, at maatte lade Sagen staa uafgjort hen, idet han slutter: »Løvet være Kaptajn Hartmann, der, skønt han ikke var nogen Kender af den græske Oldtid, har bragt de to Fragmenter i Sikkerhed for Eftertiden.«

Det er først fornylig gennem Efterforskninger i Statsarkivet i Venedig og andre Steder, som et herboende slægtsinteressert Medlem af den fra Heiligenhafen i Holsten stammende, i Danmark og Norge levende Familie Hartmann har ladet anstille, bleven godtgjort, at de to Metopohoveder er bleven hjembragt af den danske Orlogskaptajn i venetiansk Tjeneste Moritz Hartmann, som deltog i Belejringen af Athen og overværede Sprængningen af Parthenon i Aaret 1687.

Moritz Hartmann fødtes under den første Svenskekrig 1637 i den lille holstenske By Heiligenhafen ved Neustädter Bugten, kendt for sin dygtige Skipperbefolkning. Paa Kirkegaarden ses endnu hans Faders, Skoleholder Rembert Hartmanns Gravsten. 25 Aar gammel blev han Løjtnant i den danske Marine, men gik kort efter sin Udnævnelse først i hollandsk,

Thomas Quellinus' Buste af Moritz Hartmann, til højre og venstre for denne ses (ligeledes i Afstøbning) de to Marmorhoveder fra Parthenon.

derefter i fransk Tjeneste, og fulgte i Sommeren 1685 med Storkansler Frederik Ahlefeldts ældste Søn Grev Christian Ahlefeldt til Venedig for, ligesom tidligere Kort Adeler at tjene Republiken i Egenskab af frivillig ved Flaaden. Med det andet sachske Hjelpekorps, der indskibedes til Morea, hvis Generobring fra Tyrkerne den berømte venetianske Hærfører Morosini havde sat sig til Maal, fulgtes de to unge Danske til Krigsskuepladsen.

Langs Kysten af den messeniske Bugt paa Sydspidsen af Morea havde Tyrkerne befæstet flere Pladser, deriblandt Kalamata og Xarnata, hvorfra de vilde underkue de derboende, hidtil frie Mainoter. Ved den farefulde og dristige Indskibning af Tropperne viste Hartmann en Snarraadighed og Uforfærdethed, der havde sin Del i at begge Pladser efter Morosinis Sejr over den tyrkiske Hærfører Kapudan Pascha blev indtaget og jævnet med Jorden og Mainoternes Land befriet og renset for Fjender. Da den venetianske Hær-

styrke gik i Vinterkvarter, begav Hartmann sig tilbage til Venedig, hvor han tilbød Raadet at ville deltage i Felttoget næste Aar paa egen Bekostning i Følge med fire andre Officerer fra Danmark. I Henhold til hans Begæring vedtog Senatet i Decbr. 1685 »som Paaskønnelse og Opmuntning til at gentage sine tapre Bedrifter« at tildele Hartmann Ridderværdigheden samt en Guldhalsskæde og en Medalje med den hellige Markus' Billede, der skulde overrækkes ham af Dogen, naar Dekretet som Ridder var bleven udfærdiget. Af de Landsmænd, der fulgte Hartmann under det andet Felttog til Morea, kendes de to senere Admiraler Christopher Ernst von Stöcken og Peter Raben, der begge i Begyndelsen af Aaret 1686 fik Pas til Venedig og som alle i April under den nye Generalissimus for den venetianske Hær, den bekendte svenske Hærfører Grev Otto Königsmark, indskibede sig til Morea. Efter at have deltaget i Kampen ved Nauplia, hvor Grev Christian Ahlefeldt antage-